

Posamezna številka 1 Din

List izhaja 1., 10. in 20. v mesecu

Naročnina mesečno 3 Din

Uredništvo in uprava:

Ljubljana, Miklošičeva 5
Uradne ure od 11—12 dop.
Ček. rač. SDZ, Ljublj. 11.171

Štev. 10.

Ljubljana, 1. februarja 1935

Leto I.

Slovenska mladina in komunizem

Nekateri starejši ljudje, ki nimajo v sebi nobene mladostne sile in življenske volje več, govore v opravičilo svoje nemoči, da je pač čisto umljivo, da se današnja mladina vdaja komunizmu, češ, saj ji ni več zajamčena eksistenca in bodočnost. Pa še dodajo, da je tudi prav tako; mislijo si namreč, da se njih to itak ne tiče, saj jih ob prelomu časa več ne bo.

Predvsem se nam zdi, da ljudje gornjih misli prelahko cenijo sodobno slovensko mladino; če bi namreč slovenska mladina res v množicah plavala v komunizem, bi bili tako subjektivni razlogi kot jih ti ljudje navajajo pač nezadostna utemeljitev za to. Velika večina sodobne slovenske mladine nikakor ni tako plitva in sebična, da bi delala miselne in svetovnonazorne skoke iz takih razlogov. Pač so taki, ki utegnejo biti danes beli, jutri rdeči i. t. d., odločno pa zavračamo, da bi to bila prava slovenska mladina!

Mladi ljudje, ki so zabredli v komunizem, že zdavnaj ali pa sploh nikdar niso rastle s svojim narodom. Problemi slovenskega ljudstva so jim bili deveta briga, kajti sicer bi se pred svojo odločitvijo vprašali ali bo komunizem storil dobro našemu narodu, ali ga bo ohranil tako dolgo in na oni moralni višini kot ga je skozi 1400 let ohranjevalo krščanstvo? Vprašali bi se, kako pa bo malemu slovenskemu narodu v veliki absolutistični »balkanski sovjetski državi«, ki je končni cilj vseh balkanskih komunistov. Če bi to storili, bi v vsej jasnosti spoznali, da pomeni komunizem smrt, da prinaša siguren pogin predvsem malim narodom, ki jih reši le prava in dosledna samoupravna demokracija. Tega pa niso storili, temveč so se vdali komunizmu bodisi iz lastnih koristi, ali pa, ker so se strašili one težke poti, na kateri naš narod že skozi vso svojo zgodovino vodi heroično borbo za svoj obstanek; ali zato, ker so bili kot meščanski otroci vzgojeni svobodomiselno; ali, ker so našli v komunizmu nadomestilo za otroško romantiko, ki so jo vsled »boljše« vzgoje zamudili; mnogi pa zato, ker so se kot duševni slabiči vdali komunističnim agitatorjem.

Slovenska mladina je le ona, ki je prišla iz ljudstva, rastle in raste z ljudstvom, ki pozna večne osnove slovenskega narodnega bistva in slovenske narodne kulture; tista, ki ne ve za težke socialne rane našega naroda iz revij, temveč iz življenja, iz slovenske zemlje. Slovenska mladina je le ona, ki je vsa prežeta s slovenskim duhom, ne umetno, temveč naravno, instinktivno, ki čuti, ne samo misli slovensko.

Leto je slovenska mladina in ta mladina ni in ne more nikdar zaiti v komunizem, ne v fašizem, v noben etatizem, nikamor drugam kot nazaj k svoji zemlji, nazaj h krščanstvu! Slovenska mladina ni komunistična, ker je zdrava

mladika na drevesu malega krščanskega naroda, ki si je svest, da bo ostal le, če bodo vsi veliki narodi okoli njega priznali vekovita, od božje roke v svet pisana načela pravice, ljubezni. Slovenska mladina se ne navdušuje za ideologijo komunizma, ker je potomstvo malega naroda, ki je ostal do danes na svoji zemlji, križišču ljudstev, bojišču velikih imperializmov samo zato, ker je neomajno, skoraj naivno veroval v Boga in njegovo pravico, veroval v Njegovo pravično plačilo in kazen. Naš enoinpolmilijski narod je v svoji težki zgodovini gledal smrt velikih brezbožnih imperialističnih narodov, ki so hodili preko njegove zemlje in ga skušali z orožjem uničiti; naš narod ni imel narodnih kraljev, ne svoje narodne države, ne svojih bojnih čet, ničesar razven otroške vere v pravičnega Boga in samozavest svojega poštenja. Smrt je zakopala velike imperialistične narode, božja pravica pa je do danes ohranila mali slovenski narod, ker ni nikdar podvomil v njeno resničnost. Dedščino takega naroda je prevzela slovenska mladina za vodilo pri svojem delu, zato se tudi nikoli ne bo ogrevala za lažnivo fatomorgano komunističnega raja na zemlji.

Mladi slovenski rod, ki prihaja, pa bo še glasneje označjal našo veliko narodno skrivnost, da odpre oči tudi vsem tistim izgubljenim in zaslepljenim bratom, ki so zašli, a še tli v njih, čeprav zakopana pod nametanimi svobodomiselnimi in marksističnimi frazami, slovenska mladost in slovenski ponos.

Na kateri osnovi?

Katoliški svetovni nazor je in mora biti osnova ter izhodišče, iz katerega pravi katoličan motri in presoja vsa življenjska vprašanja. Katoličan, ki se dosledno ravna po tem osnovnem načelu, nikdar v nobenem vprašanju zaiti ne more. Saj vendar daje katoliški svetovni nazor tako jasne smernice na vprašanje zasebnega življenja, na vprašanje odnosa do sočloveka, do svojega naroda, do države, do gospodarske ureditve, do znanosti, do umetnosti in končno tudi kot edini daje pravno utemeljen odgovor na vprašanje odnosa do sovražnika.

Zato za pravega katoličana ne obstoja nikak dvom glede odnosa do lastnega naroda. Pravi katoličan mora ljubiti svoj narod, ker mu to ne narekuje le narava, temveč tudi božja zapoved. V trenutku, ko bi svoj narod zatajil, bi ne bil več pravi katoličan. Ali hočemo še jasnejše opredelitve? Katolicizem edini pravilno vrednoti realnosti in bitnosti življenja. Edino katolicizem upostavlja pravi red vrednot.

Ljubezen do naroda je najčvrstejša afirmacija svojega naroda. Katolicizem nas torej dvigne iz zgolj priznanja naroda kot etnične realnosti v plemeniti odnos višje ljubezni

do svojega naroda, ki nikdar, tudi v trenutkih konfliktov med posameznimi vrednotami, ne popusti. Materialist tega vzvišenega odnosa do svojega naroda nima. Zato mu je kaj lahko ob dani priliki radi lastne ali slične koristi svoj narod zatajiti in se postaviti na osnovo nepravega breznarodnega (ne mednarodnega) internacionalizma. Rasizem, kot najnovejša oblika materializma pa še posebej pomeni blazno in neutemeljeno malikovanje lastne krvi, ki zdviga v nenravni imperializem in more biti zato lasten le nekaterim velikim narodom. Radi tega pa je le nezmislno posnemanje rasizma velikih imperialističnih narodov, ako skuša kdo pri nas sprožiti miselnost, da je nacionalizem osnova, iz katere moramo motriti, presoјati ter urejevati odnose do vseh življenjskih vprašanj. Saj vendar nacionalna miselnost in ne more biti svetovni nazor! Saj je globlja ali plitvejša narodnostna ideja le določen odnos do svojega naroda, utemeljen v določeni svetovnonazorni osnovi.

Naša osnova je in ostane katoliški svetovni nazor. Po njem, ki nas nikdar prevaril ne bo, bomo presoјali tudi vse konkretne pojave našega zasebnega in javnega življenja, ne pa po varljivi in umetni nacionalistični etiketi.

Stanovska ideja in „delavski stan“

Marksistične doktrine govore o razredih, o prevladi enega razreda nad drugim, o bodoči diktaturi delavskega razreda itd. Tudi mi priznavamo obstoj delavskega razreda kot kruto realnost, toda ne kot večno nujno ali celo naravno, temveč kot posledico nenaravnega liberalno-kapitalističnega sistema, ki mora kot razred s sistemom vred prenehati. Prav zato pa ne moremo delavski razred nazivati »stan«, kakor tudi ne moremo govoriti o »stanu« podjetnikov-kapitalistov.

»Nasproti stanu je razred pojav družabnega razkroja. Je kup, v glavnem mehanično posnetih ljudi, sloneč na sebičnih interesih, skup ljudi, ki se zavedajo svojih socialnih posebnosti ter imajo enakovrsten pridobitni ter sličen imovinski položaj« (Katoliški soc. manifest).

Eden največjih začetnikov katoliškega socialno-reformnega gibanja Vogelsang je tako-le dejal: »Napačno tako imenovani »delavski stan« v resnici nikakor ni stan, temveč proletarska usedlina vseh razpadlih stanov«. Nadalje pravi: »Že sam nastanek delavskega razreda je bil revolucionarni čin. Delo v svojih najraznovrstnejših oblikah, duhovno in materialno, in to zopet v nešteti podvrstah in različnostih, je vsemu človeštvu od Boga naloženo. Če se torej en razred delu odtegne in naloži svoj delovni delež drugemu razredu, vse sadove dela pa proti skledi leče, proti plačilu, ki se odmerja po ponudbi in povpraševanju, zase odtegne, je to javni čin upora proti božji zapovedi. Krščanski socialni red je polagoma povsem odpravil izločitev enega delavskega razreda, kakor jo je našel pri sužnjih. Združil je delo v rokadeltstvu s posestjo in to z aktivnim političnim položajem. Z liberalizmom ozko povezani kapitalizem pa je družbo zopet razdejal in s tem delavski razred zopet izločil kot kako kemično usedlino. Ako torej hočemo izvesti reformo v konservativnem zmislu, t. j. božji družabni zamisli odgovarjajoče, potem nikakor ne gre, da bi usedlino družbe moralno in fizično pomirili in kot usedlino ohranili, temveč, da jo zopet vključimo kot sestavni del družbe kakor je to storilo krščanstvo nekdanj. Seveda to ne bo šlo s kosom miloščine. Tudi ne bomo tega dosegli zgolj s kako starostno podporo delavcem, ki so se v svojem življenju zgarali v službi kapitalizmu. Za dosego tega cilja ne zadostujejo zakoni, zgrajeni na liberalni osnovi. To more storiti in doseči le organizacija, zraščena iz etične in materialne osnove organične družabne

ideje. Ne smemo dopustiti, da bi cel razred živel od miloščine. Ni dovoljeno napatiti dela k beraški mizi posesti. Rešitev delavskega vprašanja, pravičnost do delavskega razreda, vrnitev patrimonija razdedinjenim se ne more izvršiti drugače kot, da delavski razred preneha in vraste v en skupen »razred« posedujočih.«

Ker današnja družba ni nespremenljiva realnost, temveč jo je treba stopnjema reorganizirati tako, da bo odgovarjala naravni, od Stvarnika v svet položeni organični družabni zamisli, zato tudi delavski razred ni naravno zrasel »stan«, temveč je res »proletarska usedlina vseh razpadlih stanov«, ki jih je razbil protinaravni miselni in gospodarski razvoj. Realnosti, ki jo je ustvaril protinaravni liberalizem, pa tudi, če smo še taki realisti, ne priznavamo za večno nujne osnove pri delu za naravni družabni red. Današnji družabni sestavni naraven, ni v skladu z naravnimi zakoni, ne odgovarja naravni družabni ureditvi, zato tudi njegove realnosti niso naravna nujnost.

Pravi stanovski red že po svoji naravi izključuje existenco brezposestnega samodelavskega razreda. Če pa vsakemu delavcu človeške družbe ni mogoče doseči gospodarske samostojnosti, mora to nemožnost nadomestiti javnopravno zajamčena stalnost ali javnopravni zadružni delež na podjetju, da se mezдно razmerje, ki je v tem slučaju neizbežno, ublaži z družabno pogodbo, s čemer bo vsakdo imel zavest soupravičenosti in soodgovornosti, kar v tem sistemu najbolj pogrešamo. Da si svoj naraven položaj zopet pribori, ima delavstvo polno pravico do strokovno-borbenih združenj.

Ponovno poudarjamo, da je zgrešeno, jemati za osnovo stanovske ureditve »stanove«, ki so v resnici le po liberalizmu in kapitalizmu razkrojeni ostanki razničnih stanov — torej razredi. Treba je oživljati, buditi, razmejevati in organizirati prave poklicne stanove, ki so žal danes skoraj povsem razbiti in zabrisani.

Res clamaf . . .

Velika težava s sociologijo je v tem, ker sociologija ni eksaktna veda in predvsem zato nima enotne terminologije. Niti najosnovnejši pojmi še niso enotno razjasnjeni. Tako n. pr. je več pojmovanj o »kapitalu«, o »stanu« itd. Vzrok za to leži tudi v tem, ker je sociologija svetovnonazorna znanost in se zato posamezni pojmi določujejo iz svetovnonazorne osnove (n. pr. pojmovanje »dela«). Pa niti med sociologi istega svetovnega naziranja še ni ustaljena enotna terminologija. Katoliški sociologi drugod so se radi te vrzeli in še posebej radi nujnosti enotnega nastopa in skupnega ustvarjanja ter proučevanja združili v skupne študijske krožke, kar je rodilo za stvar najugodnejše rezultate. Za stvar mora biti vsem, ne pa za lastno originalnost in subjektivizem.

Iz teh razlogov katoliška akademska mladina apelira na tem mestu na vse slovenske katoliške sociologe, da se po vzgledu svojih kolegov drugod tudi oni združijo v prepotrebno skupnost, ki naj odpravi vse malenkostne medsebojne divergence, ki po večini izvirajo le iz različnosti načina podajanja ali potov do istega cilja in rezultata ter iz neenotnosti sociološke terminologije. Ta skupnost pa mora biti res stvarno in tudi formalno izražena v skupnem študijskem ali posvetovalnem krožku, v katerem se bo poenotila terminologija in sistem. Čas in razmere terjajo, da pride do tega čim prej.

Prepričani smo, da si vsi naši katoliški sociologi tako skupnost žele. Mi pa želimo od njih še več. Njihov krožek naj vzgoji tudi močan sociološki naraščaj. Saj je mnogo naših akademikov, ki se hočejo resno lotiti tega študija. Naloga sociološkega krožka bi bila, da bi vse te akademike zbral okoli sebe, jih uvedel v sistematičen študij, jim svetoval in nudil primerno in pravo literaturo, prirejal zanje stalne predavalne in debatne večere, izdajal publikacije, organiziral kot drugod »Socialne tedne« i. t. d.

»Križa besede«. Notica »Križa besede« v 5. številu našega lista je izzvala različne sodbe in komentarje, ugodne in neugodne. Uredništvo je dobilo tudi dva dopisa v precej ostri obliki, ki zahtevata, da naj Straža popravi krivico, ki jo je storila mladinskemu gibanju ozir. njegovim zastopnikom. Zato se je uredništvo odločilo, da bo v kratkih, okviru lista primernih

člankih pojasnilo svoje gledanje na probleme in vprašanja, ki so se pojavljala v raznih revijah ob razpravljanju o mladinstvu ali mladinskem gibanju. Članki bodo skušali z najboljšo voljo izluščiti vrednote mladinskega gibanja in tako priznati idealna stremjenja onih plemenitih duhov, ki so se z iskrenim idealizmom oprijeli tega gibanja ter našli v njem po-

budo za svoj osebni podvig, hkrati pa bodo objektivno opozarjali na negativne smeri in struje, ki so se uveljavljale v mladinstvu in mladinskih pokreth in tako vzbujale pri mnogih razne pomisleke. — Upamo, da bo Straža s tem vsaj nekoliko doprinesla k medsebojnemu razumevanju in k širjenju kraljestva Kristusa Kralja med nami.

Knjige in revije

Anton Slodnjak, *Pregled slovenskega slovstva, 1934*, Akademsko založba, Ljubljana. Vsaka zgodovina mora: 1. zajemati snov le iz pristnih, zanesljivih virov preteklosti, 2. mora dejstva, ki jih ti viri kažejo, brez pridržka priznati, 3. razložiti razvoj teh dejstev iz osebno in družabno dušeslovnih ter iz naravnih vzrokov; naposled mora (4.) po možnosti na teh osnovah rekonstruirati življenje preteklosti. Dočim je zgodovinar po prvih treh nalogah vezan po strogi stvarnosti dejstev, se kaže pri duhovni rekonstrukciji preteklosti in pri ocenjevanju njenih življenjskih pojavov nujno zgodovinarjev svetovni nazor, iz katerega zajema svoja merila. Soditi o pravilnosti uporabljenih meril in svetovnega naziranja, iz katerega so zajeta, ni več zadeva zgodovinske znanosti, ampak zadeva filozofije. V zgodovini slovstva pa je prav pogled na duhovno življenje preteklosti in ocenjevanje tega življenja in njega pojavov najvažnejša stvar; zato ne bo odveč, če si najprej ogledamo svetovno naziranje Slodnjakove knjige. — Slodnjakov svetovni nazor, kakor se kaže v njegovi knjigi, sicer ni naravnost brezbožen, ker mu je pred očmi »neko onstran cerkve ležeče razmerje človeka (sic!) do Boga« (12), vendar pa je odločno proticerkven, protikatoliški, da, protikrščanski. Pokrstitev srednje Evrope v začetku srednjega veka imenuje S. »vlom semitskega konstruktivizma« (18), rešitev iz njega je bila v tem, da je konec srednjega veka ena smer hotela »obiti okorelo cerkveno organizacijo« (14) z ustanavljanjem cerkva po gorah, dokler se ni »zaradi reformacijske verske svobode sprevrgla v sekto — štiftarjev« (15), in da je druga smer šla v »borbo za evangelijsko čisto besedo, ki naj govori o neposrednem razmerju vernika z Bogom« (15). Krščansko katoliška miselnost da je tudi v premem nasprotju s »prirodno slovensko narodno miselnostjo«, bila je že v začetku »znamenje, da je slovenska bojna družina položila orožje« (10); katoliška miselnost je bila zato ves čas kulturno jalova: Celotna duša slovenskih rodov je z izgubo samostalnosti in padca pod krščansko-germansko kulturno območje zadobila tak udarec, da se ves srednji vek ni zavedla (sic!)« (12). Saj »se (krščanske vere) oznanjevalci niso brigali, da bi oskrbeli slovenske vernike s potrebnimi cerkvenimi teksti v narodnem jeziku« (10), saj je protireformacija hotela, a le »ni mogla uničiti (slovenskih protestantskih) kulturnih dejanj« (19), in še prizadevanja Lampetovega katoliškega leposlovnega lista »Doma in sveta«, da bi se ustvarilo leposlovje iz katoliško usmerjenega življenja in mišljenja slovenskega ljudstva, je bilo obsojeno na neuspeh, ko katoliška (kakor »staroslovenska«) miselnost »v kulturnem (področju) itak ni bila nikdar plodna«; saj »ji ni mar življenjske (sic) in estetske objektivnosti, temveč skrbi le za to, da je zvesta služabnica svoje osrednje ideje, ki je vera in življenje po njej. Slovstvena jalovost... je nujno sledila takšnim nazorom (280). Kar pa so katoliški pisatelji in pesniki le ustvarili dragocenega, niso ustvarili iz svojega katoliškega gledanja na svet in njega življenjske probleme, ampak na osnovi protikatoliške

umetnosti in nekako kljub svoji verski življenjski orientaciji (prim. 281). To svetovno naziranje je Slodnjaka vodilo tudi pri ocenjevanju književnikov; tako je, da navedem le enega, popolnoma slep za veliko upodabljavsko silo dr. Fr. Detele; kljub okorno zgrajenemu dejanju so namreč Detelove osebe tako prijemljivo resnične in polne življenjskega soka, da se glede tega niti Jurčič niti Kersnik ne moreta meriti z njim. A še hujše je to, da so mu svetovnonazorni predsodki zabranili neredko tudi pogled na dejstva sama. Včasih pa to vodi do nasprotovanja s samim seboj. Na str. 10. n. pr. trdi, da se oznanjevalci krščanstva niso brigali, da bi oskrbeli slovenskim vernikom potrebne cerkvene tekste v slovenskem jeziku, na naslednji strani pa že govori o prosvetnem delu na Slovenskem, ki je bilo »plod bolj ali manj slučajne pridnosti posameznih veroučiteljev« (11); takoj nato pravi, da »nujnih posledic tega novega kulturnega udejstvovanja v slovenskem jeziku niso zapisali«, nekaj vrstic pozneje pa govori o ohranjenih drobcih, ki »niso samo slučajne drobtine z bogatinove mize, temveč stebri porušenih in odplavljenih mostov« (11). Na str. 14. pravi S., da so iz slovenskega cerkvenega pismenstva »tudi malomarno izgubili marsikaj«, na str. 11. pa trdi, da so »naše cerkveno pismenstvo povrh še večkrat malomarno uničili«. Na str. 19. pravi, da protireformacija »ni mogla uničiti« protestantskih kulturnih dejanj«, na str. 22. pa navaja Valvasorjevo poročilo »da še v njegovem času (torej sto let pozneje) ni bilo katoliškega duhovnika, ki ne bi vsak dan imel Dalmatinove biblije v rokah«, in priznava, »da je slovenska katol. duhovščina prevzela (pač prostovoljno!) besedilo Dalmatinovega ozir. Trubarjevega prevoda v svoje knjige, tako da se še danes glase evangelijske besede po slovenskih cerkvah v Trubarjevem ozir. Dalmatinovem izrazu« (to mesto je prepisano iz Grafenauerjeve Kratke zgodovine slov. slovstva, le nekoliko netočno in brez narekovajev in brez avtorskega imena). Takih reči je še mnogo. — Tudi v strokovnem pogledu je delo polno težkih napak. Na osnovi prvih virov je namreč izdelanih le nekaj oddelkov, po večini pa je delo nedozorela in nesamostojna kompilacija po sekundarnih virih, čisto v premem nasprotju s prvimi sodobnimi viri: Trditev, da »častihlepni Hren ni dal nikjer natisniti Čandkovega imena, pač pa je opremil knjigo (Evangelije in liste, 1612) s svojim škofovskim grbom in svojo devizo«, kaže, da S. še naslova prav pogledal ni, kjer je avtorstvo Hrenovo naravnost izključeno z besedami »S Perpuščeniem... Gospuda, Gospuda Thomaža... na svitlobo dani« itd. S. tudi ne pozna Hrenove korespondence, ki kaže delež Hrenov in jezuita Mallyja pri izboljšanju teksta — in kaj naj rečemo k S-ovi domnevi, da je Prešeren Primčevo Julijo »baje še kot dijak poučeval« (91), torej nekako štiri- do petletno, da je Kopitar Prešernove prvence »baje zamoril z ostro kritiko« (89), ko Prešernova pisma čisto drugače govore, itd. itd. Slodnjakove knjige zaradi protikatoliškega svetovnega nazora in zaradi strokovne površnosti katoliškemu svetu ne moremo priporočiti. —

Upamo, da bo tudi »Slovenec«, ki je knjigo že pred božičem naznanil, kmalu sporočil svojim bralcem, da to ni knjiga, ki bi sodila v župnijske in podobne knjižnice.

Čuden način poročanja je v zadnjem času uvedel »Akademski glas«, ki pod naslovom »Med revijami« poroča o raznih važnejših kulturnih in umetnostnih revijah. V števil. 1. se posebno detajlno bavi s članki v Dom in svetu in to na način, ki nikakor ne kaže volje za resno in objektivno poročevalsko službo. Že takoj ob obsežni in mestoma težko pregledni razpravi Etbina Bojca se člankar zadovolji z nekaj stavki, ki jih je nekje strgal iz celote, in jih pokaže bralcem kot jedro in miselni zaključek članka, kateri pa ima, kot vidimo na drugem mestu, v osrčju razmotrivanj povsem nekaj drugega. Tako se vzbudi čitateljem, ki tozadevnega članka ne berejo v celoti, napačen vtis, a obenem skuša tako poročilo vrniti piscu nekaj, česar sam ni hotel in kar se more pravilno razumeti le v celotni zvezi. Prav v istem smislu se loteva referent rubrike »Med revijami« tudi F. Vodnikovega članka »Nekaj pripomb k slovenskemu vprašanju«, ki je spričo raznih bolj ali manj ponesrečenih poskusov teoretičnega in praktičnega reševanja tega vprašanja zelo pregleden in poučen. Tako bi si mogel pač vsakdo iztrgati iz posameznih člankov in razprav nekaj onih stavkov, ki slučajno ugajajo poročevalcu ali se kakorkoli strinjajo z njegovim svetovnonazornim, kulturno-politično ali socialno usmerjenostjo. Na ta način pa se čitajoče občinstvo zavedno zavaja v napačna mnenja in zaključke, ki jih ob čitanju originala niti najvestnejši čitatelj zaslediti ne more. — Literarni referent Ak. glasu končuje namreč poročilo o omenjenih člankih z vprašanjem: »Ali je to še katoliški idealizem? Ali pa morda vendarle tudi katoliška mlada generacija ni pravovernna?« Taka in slična v patos se dvigajoča vprašanja pač z vsem, kar je poročevalec iz omenjenih člankov iztrgal, nimajo prav nobene miselne zveze. Zato pa je tudi tak način poročanja neakademski in vse prej kot objektivni.

Brez »preseneljivih zaključkov«... V zadnjem zvezku Dom in sveta je izšla tudi obširna razprava Etbina Bojca o krščanstvu in marksizmu o sodobnem prelomu kulture. Ker je članek sam zanimiv, a bo zaradi njegove malo težje dikcije marsikdo šel mimo njega, naj v naslednjem očrtamo iz njega glavne misli: »Razna znamenja nam kažejo — tako začenja Bojc — da se snovno-individualistična kultura preživlja in da nastopa doba etično-socialne kulture. Ta prelom se začenja s socializacijo gospodarsko-kulturnega življenja, kakor se vrši v svojih prvih oblikah v sodobni Rusiji. S tem kulturnim prelomom pa se — močno približujemo najhujšemu spopadu med dvema skrajnostima, namreč tostransko-snovnim in onostransko-duhovnim polom, ki bo končni zmagovalec v tem dvoboju.« Kot značilne pojave tega bližajočega se spopada navaja Bojc »zavestno pobiranje in teptanje vsega versko-cerkvenega in metafizičnega sploh, med tem ko se poudarjajo konkretno, časovno-izkustveno življenje in tostranske vred-

note. Osnove te nove zgolj tostranske usmerjenosti so vzklile — tako nadaljuje B. — zlasti radi tega, ker »gospodarsko vse doslej še ni bilo idealno urejeno in sta zlasti fevdalizem in kapitalizem grešila v tem«. Tako je nastal nov socialno gospodarski pokret (marksizem) brez oslombe na večnostno sankcijo onostranskih duhovnih vrednot in se opira zgolj na nekak socialni imperativ, ki ga trenutno nadomešča socialna diktatura. Tu začenja avtor razčlenjati — marksizem v njegovem razmerju do zakona in družine, do narodnosti in religioznosti in vplete vmes razmišljanje o poslanstvu Cerkve v tem svetu. Prav tukaj se nam vzbujajo videz, da avtor marksizma kot takega ni obravnaval z dovolj jasnega in pravnega stališča, in to pač lahko čitatelja zavede v nepravilno ocenjevanje celotnega članka. Avtor nas namreč opozarja, da moramo na razne pojave marksizma gledati z zgodovinsko-razvojnega vidika zgolj kot reakcijo (rušenje cerkva, tkzv. »brezbožniška akcija« itd.) V tej zvezi čitamo tudi stavek, ki bo marsikomu težko umljiv: »Naša dolžnost je, da to časovno gibanje kot sodobni kristjani pouduhovimo in očistimo v svitu večnoveljavnih zakonov krščanstva.« Vendar pa prihaja avtor ob koncu razmišljanja o marksizmu do sledečega zaključka: »Kulturni nedostatki in vrzeli marksizma so toliki in tako dalekosežni, da nam vstaja upravičen dvom, da bi tako gibanje uspelo.« Končno je podan zgoščen pregled kulturnega razvoja človeštva (— in prav to vprašanje je v razpravi osrednje —), ki bi pokazal tole sliko: 1. Do ekstreme pritirana individualna kultura 2. etično-socialna kultura. Vmes pa bo, verjetno nastopil poskus tostransko-snovne socialno etične kulturne koncepcije (socializem). Ko doživi ta neizogiben polom, bo sledila 3. duhovno-osebna kultura, ki že danes kliče po njej globlji človek. Že sedaj namreč opažamo težnje po metafizični poglobitvi našega življenja, ki jo je prvo začelo oznanjati povojno mladinsko gibanje pri nas in drugod. — Tako vidimo, da avtor ne končuje članka s »presenetljivimi zaključki«, kakor mu skuša to dopovedati poročevalec v »Ak. glasu«, in da je vse njegovo apostrofiranje popolnoma odveč.

»Slovensko vprašanje«. Slovenstvo je organizem, velikanski kompleks življenjskih likov in da k naši kulturi ne spada samo jezik in slovstvo, marveč prav tako tudi gospodarska organizacija in politično delo... Važno je poudariti organsko zvezo med posameznimi življenjskimi področji... V hierarhiji vrednot moramo gotovo priznati prvenstvo duha, empirično pa je materialno življenje (gospodarsko-socialni red) predpogoj duhovnega, dasi seveda ne njegov izvor. (Dom in Svet, št. 8—10, str. 441.) — K tem izvajanjem Dom in Sveta vprašuje »Akademski glas«: »Ali je to še katoliški idealizem? Ali pa morda vendarle tudi katoliška mlada generacija ni pravoverni? Očividno zato, ker se s tem menda bliža pojmovanju marksizma, ki trdi, da materialno gospodarsko življenje določa vse npravne, pravne, verske, idejne nazore, sploh vsa nadstavbo

idejnega udejstvovanja. Toda prav to Dom in Svet izrečno izključuje, ko pravi, da je gospodarska podlaga predpogoj ne pa izvor. Očividno hoče s tem reči, da ni tvorni vzrok idejne nadstavbe. V duhu marksizma ni radikalne bistvene razlike med idealnim in tavnim svetom: vse je le nepretrgana razvojna vrsta izpreminjajočih se atomov. Mišljenje je le funkcija gibajočih se možganskih atomov. V duhu občečloveške, zdrave, večnoveljavne filozofije pa opravičeno trdimo, da se človeški duh, svobodna volja človeka, njegov genij in njegova iniciativnost udejevuje ob materiji, jo preoblikuje in ob različnih materialnih pogojih, podnebjih itd. ustvarja prosto različne kulturne tipe in vrednote. To je hotel izraziti Dom in Svet in mislimo, popolnoma pravilno.

»Evharistični kongres v Mariboru 1934«. Založba in tisk Tiskarne sv. Cirila v Mariboru. Cena 12 Din. Knjiga vsebuje opis kongresnih svečanosti, slike s kongresa, glavni in najpomembnejši del knjige pa sestavljajo referati, ki so jih imeli v kongresnih dneh odlični slovenski katoliški

kulturni delavci: dr. Ahčin, dr. Fran Sušnik, dr. Jeraj, dr. Aleksič, prof. dr. Lukman in dr. Govori so bili prirejeni ločeno za može, žene, fante, dekleta in za izobražence. Posebej naj na tem mestu podčrtamo globok in stvaren referat dr. Ahčina o socialnem apostolatu izobraženca in referat dr. Sušnika o duhovnih osnovah slovenske narodne kulture. Knjiga bo v teh dneh, ko se pripravljamo na veliko vsedrjavno evharistično slavlje, nudila najprimernejše čtivo vsemu katoliškemu ljudstvu, zlasti še izobražencem. Saj nam vsa knjiga razodeva največjo skrivnost katolicizma: Evharistijo kot središče vsega zasebnega in javnega udejstvovanja in ustvarjanja katolikov. Kaže nam, kako moramo motriti vse velike probleme naših dni v luči Evharistije. Zato priporočamo knjigo zlasti vsem akademikom.

»De Wacht in de Storm« (Straža v viharju) je naslov mesečni reviji holandske mladinske katoliške akcije, ki je pričela izhajati z januarjem letošnjega leta v Nimwegenu. Naslov revije je povzet po našem listu.

Univerza

Za novega rektorja naše univerze je bil 21. jan. izvoljen dr. Maks Samec, dekan tehnične fakultete. Z njim je stopil na čelo naše univerze odlični slovenski znanstvenik. K izvolitvi pristržno čestitamo tako univerzi kakor tudi novemu g. rektorju!

Fuzija »mladega« in »starega« Triglava. Kar nenadoma, brez kakih predhodnih govoricenij so nas »mladi« in »stari« Triglavani postavili pred izvršeno dejstvo: »ujedinenje«. To nas ni prav nič začudilo, ker smo si bili takoj od začetka na jasnem, da klub s tako prazno in revno ideologijo in programom, kot ga je razvil »stari« Triglav (svobodoumnost, svobodna tribuna etc.) ne more obstati. Jasno je bilo takoj, da služi »stari« Triglav le kot pripravljalni tečaj, kjer naj bi se čistim, ki imajo kake pomisleke proti rdečim idejam, le-ti polagoma in neopaženo izbili in bi tako postali vredni vstopiti očiščeni »predsodkov« v »mladi Triglav«. »Stari« Triglav je bil ustanovljen gotovo tudi z namenom, da pri volitvah v razna strokovna društva pridobi kaj cincajočih glasov pod tkzv. »nevtraln« firmo. Vsa nasprotstva med obeh Triglavoma so bila torej le navidezna. Fuzija se je izvršila čisto enostavno. Iz vseh odbornikov obeh Triglavov so zvarili nov odbor in »Mladi Triglav« je rdeč napis na svoji univerzitetni deski prepleskal belo. — Qui potest capere, capiat!

Še fuzija obeh »Triglavov«. Te dni smo čitali v »Akademskem glasu« vest, da sta se tudi formalno združila stari in mladi »Triglav«, dediča razpuščenega »Triglava«. Ta vest nas ni prav nič presenetila, saj nam je bila usmerjenost obeh začasno ločenih bratov dobro znana. Getrennt marschieren — ločeno korakati z različnimi gesli, da vloviš v svoje naročje tudi kakega nedolžnega kalina. Sicer ne vemo, v koliko se je to načelo v praksi uresničilo. Preveč plodno gotovo ne, kajti sicer bi se brata, ki navadno v polni meri upoštevata vse iznajdbe moderne bojne in organizacijske taktike, ne združila tako

hitro nazaj v skupno družinsko življenje. Upamo, da nam »novi« in »stari« Triglavani teh naših vrstic, ki so sicer nekoliko šaljive, a ne žaljive, ne bodo zamerali. Dejstvo je pač to, da sta se oba dela starega »Triglava« zopet znašla na isti »neodvisni« (po domače marksistični) osnovi. Po besedah »Akad. glasu« združuje »Triglav« redivirus vse potrebne vrline: en brat je prinesel za doto »borbenost nastopa«, drugi pa »kritičnost notranjega dela«. Še eno skromno pripombo: Če imajo ostale idejne grupacije na univerzi pogum, da se nazivajo z jasnim imenom, ki neinformiranemu takoj pokaže idejno usmerjenost, bi pričakovali, da bosta vsaj sedaj oba »Triglava« z družinimi močmi dobila toliko poguma, da bosta prazen naziv »neodvisen« spremenila v vsebinsko odgovarjajoč »marksističen«. Le s korajžo!

»Filozofsko društvo« je bilo ustanovljeno 27. januarja v Ljubljani. Društvo ima namen družiti filozofe na univerzi in izven nje, nuditi svojim članom priliko globlje izobrazbe v filozofski stroki (s sestanki in izdajanjem četrtletne revije) ter širiti filozofijo med ljudstvom (z javnimi predavanji). Za predsednika je bil na ustanovnem občnem zboru izvoljen vseuč. prof. dr. Fr. Veber, za podpredsednika pa vseuč. prof. dr. A. Ušeničnik.

Konvikt za visokošolke pri uršulinkah v Ljubljani je bil blagoslovljen v nedeljo, 27. januarja. Po recitirani sv. maši, ki jo je daroval prevzv. g. škof dr. Gregorij Rožman, je g. škof blagoslovil prostore konvikta. Po blagoslovitvi je pozdravila g. škofa v imenu visokošolk tovarišica Lojzka Lombarjeva, za kar se ji je Prevzvišeni zahvalil ter izrekel željo, naj bi se v Ljubljani kmalu sezidalo posebno poslopje namenjeno visokošolkam.

Menzo za akademike bo s 1. februarjem odprla Ljudska kuhinja v Ljubljani. Dnevni relutum 6 Din. Menza je namenjena vsem akademikom.